

Upernivik eller Upernavik?

Geografisk Tidsskrift, Bind 29 (1926)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0029-PDF/gto_0029_67915.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=67915>

pdf genereret den : 22/5-2008

gennem Centralasien til Persien og Grækenland. I de frugtbare Skovegne mener Osborn, at de ældste primitive Mennesker har udviklet sig; det er dog endnu ikke lykkedes at finde Rester af saadanne.

I de seneste Aar har Amerikanerne opdaget ældgamle Stenalderkulturer af den største Interesse i Mongoliet; de har endvidere 1925 fundet en noget yngre Kultur i rige Bopladsfund, der tillægges den største Betydning.

Foruden svenske og amerikanske Forskninger maa ogsaa nævnes vigtige russiske Undersøgelser i de sidste Aar i Manschuriet og Mongoliet, ligesom ogsaa i det n. og sv. Sibirien og tilgrænsende Strøg.

1914 opdagede en russisk Paleontolog ved Amur i den nordlige Del af Manschuriet et Lag med Rester af Kæmpeøgler, og Undersøgelsen er fortsat i 1915—17 og 1923—25.

Udforskningen af Asien er kommen ind i en ny Epoke; maaske vil man derved blive i Stand til at løse en hel Del fundamentale Spørgsmaal.

(Efter „Norsk Geog. Tidsskrift“, 2. H. 1926).

Vulkanudbrud i Japan.

Vulkanen *Tokatschi*, der ligger paa den nordjapanske Ø Jesso, 1674 m høj, og blev anset for at være udslukket, har pludselig ladet høre fra sig. Udbrudet fandt Sted den 24. og 25. Maj 1926. Vandet i en Sø, der havde fyldt det gamle Krater, blev slynget ud over dettes Vægge, og Strømme af Slam frembragte store Ødelæggelser. Vulkanen kastede en Masse Aske og faste Stoffer ud, derimod ingen flydende Lava. Skaden er meget betydelig, da der var Svovl- og Kulgruber i Nærheden. Antal døde anslaaes — maaske noget overdrevet — til 1000—1300.

Folketælling i Japan.

1. Oktober 1925 fandt en ny Folketælling Sted; den omfattede det egentlige Japan og Kolonierne Korea, Formosa og Syd-Sachalin. Det samlede Indbyggerantal er fra 1920 til 1925 steget fra 77 til 83,4 Millioner eller 8,4 %, paa de 4 japanske Hovedøer er det forøget fra 56 til 59,7 Millioner eller 6,7 %. Tokio og Jokohama er endnu ikke komne over de Tab, de led ved Jordskælvet 1923, eller er Byerne voksede stærkt. Japans største By er nu Osaka med 2,115,000 Indbyggere, Tokio har 1,995,000. Koreas Folketal er vokset fra 17,3 til 19,5 Millioner (13,1 %), Syd-Sachalins fra 106,000 til 204 000 (92,2 %).

(Hettner: *Geogr. Zeitschr.* 6. H. 1926.)

Folkemængde i U. S. A.

Ifølge Meddelelse fra det statistiske Bureau fandtes der i Janr. 1926 i Hovedlandet (uden Alaska) 117,135,817 Mennesker; fra sidste Folketælling 1920 er Tilvæksten 11,425,197 eller 10,8 %.

(Hettner: *Geogr. Zeitschr.* 6. H. 1926).

Upernivik eller Upernavik?

En anmelder av Lauge Kochs bog spørger her i tidsskriftet (se s. 69), om Grønlands nordligste koloni hedder Upernivik eller Upernavik. Måtte jeg fremkomme med et par oplysninger.

Upernavik er den form av navnet, de indfødte i distriktet selv bruger og fra gammel tid har brugt. I alle de første rejseberetninger fra det nordlige

Grønland vil man finde stedets navn gengivet i denne form. Kolonien blev ifølge den gamle beretning anlagt 1769 på en ret stor ø kaldet „Opernavik“, se jubilæumsværket om Grønland, 1. del s. 510 (Medd. om Grønl. bd. 60). I Paul Egedes journal („Efterretninger“, 1788 s. 249) omtales den første missionær, der blev sendt derop, og her læser vi: „Stedet har beholdt sit gamle Navn *Upernavik* (Forårs-Sted)“. Også mineralogen Giesecke bruger udelukkende denne form i sin rejsejournal fra begyndelsen af det forrige århundrede. Og således kaldes stedet af de indfødte til den dag idag, for så vidt de ikke er blevet påvirkede af den literære retning, der har villet omdøbe kolonien.

Sagen er, at der er mange andre steder i Grønland, der har navnet „Forårsstedet“ og da, i de sydligere dialekter, altid i formen *Upernivik*, f. eks. allerede i den store Umanakfjord syd for Upernavikdistriktet.*) Det synes at være en særlig sydgrønlandsk dialektform. Navnet blev derfor først kendt i denne form. Missionen, der havde sit hovedsæde i Sydgrønland og søgte at skabe et normaliseret literatursprog, optog formen *Upernivik* som den normale og indførte den på kortet og i lærebøgerne, også for den nordligste koloni.

Imidlertid kan der ikke være tvivl om, at denne i virkeligheden skulde hedde *Upernavik*. Det er en ældre form for ordet, der kommer af *uperna(aq)* „forår“, men *-na* er blevet til *-ni* i de sydligere egne. Der er flere eksempler på overgang af *a* til *i* i sproget, og i stednavnene en paralel, idet det hedder *Ammassalik* af *ammassa(q)* „en lodde“, men *Ammassivik* „stedet (-vik), hvor man fanger lodder“. Formen *Upernavik* (*-na*) står ganske vist som en undtagelse eller skal muligvis betyde noget andet end „forårs-stedet“, måske snarere „det rigtige el. store forår“, men hvordan den end skal forklares, som et arkaisk levn eller som betydende noget for sig selv — at denne form er hjemlet i vestkystens nordligste dialekt, står fast.

Det forekommer mig derfor, at man gerne kunde have skånet dette gamle navn, og er der egentlig noget i vejen for at genindføre det — at bringe navnet *Upernavik* til hæder og ære igen?

W. Thalbitzer.

Tysk Dybhavsexpedition.

I „Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin“ 1926, Hefte 5/6, gives atter Oplysninger om den tyske Atlanterhavs-Ekspedition paa „Meteor“. Man har nu undersøgt Profil IV (Kapstaden—Rio Grande do Sul) og Profil V (Ildlandet—Vest Antarktis—Syd Georgien—Bouvet Øerne—Fremstød til 64° s. Br.—Kapstaden). En af de vigtigste Begivenheder i Profil V var, at man fandt en Dybde paa 8050 M., „Süd-Sandwich-Tiefe“, 60 Sømil N. for Syd-Sandwich Gruppen. Mellem Profilerne IV og V anløb „Meteor“ flere argentinske Havne foretog Lødninger ud for La Plata Munden og en Tur gennem Magellanstrædet og Vest-Ildlandets Kanaler.

(Hettner: *Geog. Zeitschr.*, 7. Hefte 1926).

*) Jvf. min beskrivelse af stednavnene i Nordgrønland i Medd. om Grønl. bd. 31 (1904) S. 334—335, S. 175, 198 og 339. — Gieseckes form *Upernavik* findes i den af K. I. V. Steenstrup besørgede udgave af rejsejournalen i Medd. om Grønl. bd. 35, med stedregister og tillæg om stednavnene (side 522).